

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

ПРОБЛЕМИ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ: ГЛОБАЛЬНИЙ, РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Бровко І.С., Грузєва Т.С.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Репродуктивне здоров'я є важливою характеристикою популяційного здоров'я. В сучасних умовах суспільного розвитку поряд з незаперечними успіхами у покращенні репродуктивного здоров'я населення спостерігаються значні проблеми, несприятливі тенденції деяких його характеристик. З огляду на зростаючу взаємозалежність показників репродуктивного здоров'я та їх детермінант на глобальному, регіональному, національному та місцевому рівнях доцільним є їх аналіз у світовому, європейському регіональному та національному вимірі.

Матеріали та методи. З використанням медико-статистичного та інформаційно-аналітичного методів досліджено провідні характеристики репродуктивного здоров'я населення за показниками бази даних «Здоров'я для всіх» (БД ЗДВ) в динаміці. Через низку технічних, процедурних і методологічних причин, у т. ч. затримку звітування держав, процеси валідації та стандартизації, зміни в методології тощо, деякі дані представлено в БД ЗДВ лише до певного року, тому можливим є аналіз більшості показників до 2020 р.

Результати. За даними ВООЗ, на глобальному рівні впродовж 1990-2015 рр. рівень материнської смертності знизився майже на 44%. Проте, й нині щорічно реєструється близько 287 тис. материнських втрат, 2,3 млн смертей новонароджених та 2,0 млн мертвонароджень. Щодня у світі гинуть понад 830 жінок під час пологів або внаслідок ускладнень у період вагітності та пологів. Основними причинами материнської смерті є післяпологова кровотеча, гіпертензія, інфекція та ускладнення після абортів.

Аналіз Європейської бази даних «ЗДВ» свідчить, що показники материнської смертності в Україні у 2000 р. на 12,5% перевищували середньоєвропейський показник і в 3,6 раза – показник у країнах ЄС. До 2012 р.

материнська смертність в Україні скоротилася в 1,9 раза, в країнах Європейського регіону ВООЗ (ЄР ВООЗ) – у 2,4 раза, країнах ЄС – в 1,8 раза. Тоді рівень материнської смертності в Україні (13 на 100 тис. народжених живими) в 1,9 раза перевищував середній показник в країнах ЄР ВООЗ (7 на 100 тис.) та в 3,3 раза – в країнах ЄС (4 на 100 тис.). В подальшому показники в країнах ЄР ВООЗ дещо підвищилися, в країнах ЄС залишилися на попередньому рівні.

Стандартизований за віком показник смертності жінок внаслідок ускладнень пологів та післяпологового періоду в Україні перевищував у різні роки середні показники в країнах ЄР ВООЗ та ЄС. Зокрема у 2000 р. це перевищення досягало 12,1% та 2,6 раза, у 2019 р. - 1,5% рази та 3,0 рази відповідно. Показник мав позитивну динаміку впродовж 2000-2019 р. в Україні (-27,0%), країнах ЄР ВООЗ (-45,5%) та країнах ЄС (-55,6%).

Виявлено позитивну динаміку до зменшення частоти абортів на 100 живонароджених в період 2000-2019 р. в Україні на 75,7%, країнах ЄР ВООЗ – на 58,6%, країнах ЄС - на 27,2%. Проте, незважаючи на швидші темпи зменшення частоти абортів в Україні, їх рівень у 2019 р. перевищував середньоєвропейський на 22,9% і середній показник в країнах ЄС – на 33,7%.

Дослідження частоти абортів у різних вікових групах жінок показало, що у групі жінок до 20 років показники частоти абортів на 1000 живонароджених в Україні були меншими, ніж в країнах ЄР ВООЗ та ЄС у різні роки спостереження. Впродовж 2000-2015 рр. цей показник в Україні зменшився у 34 разу, середній в країнах ЄР ВООЗ майже не змінився, а в країнах ЄС – збільшився на 23,3%.

У віковій групі жінок старше 35 років, навпаки, високі рівні абортів спостерігалися в Україні, а невисокі – в країнах ЄС. Впродовж 2000-2015 рр. показник частоти абортів у цій віковій групі жінок зменшився в Україні в 7,6 раза, середній в країнах ЄР ВООЗ – у 4,2 разу, в країнах ЄС – в 2,7 раза. В подальшому, до 2020 р. ці показники мали тенденцію до скорочення.

Висновки. Статистичні дані свідчать про позитивні тенденції показників репродуктивного здоров'я у світі, Європейському регіоні ВООЗ та Україні.

Проте, рівні репродуктивних втрат залишаються неприйнятно високими, що потребує поглибленого вивчення причин та вжиття профілактичних заходів. Досягнення в країнах ЄР ВООЗ та ЄС нижчих рівнів материнської смертності, частоти абортів свідчить про потенційні можливості поліпшення репродуктивного здоров'я.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПЕРСОНАЛОМ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

**Брухно¹ Р.П., Яворовський¹ О.П., Зінченко¹ Т.О., Харчук² Л.В.,
Баношенко³ Н.М.**

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

²Державна служба України з питань праці,

³Навчальний центр з охорони праці та промислової безпеки ТОВ ГНМЦ

Кадрове забезпечення закладів охорони здоров'я в Україні за останні 15 років зазнавало впливу виражених міграційних процесів, скорочення загальної чисельності населення в країні, окупації частини окремих регіонів України в період АТО, пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ на територію України.

У 2014 році, на фоні окупації частини території України зафіксовано зменшення забезпеченості лікарями на більше ніж 13%. А у 2021 році, на фоні пандемії COVID-19, відбулося рекордне зменшення забезпеченості лікарями до рівня 35 на 10 тисяч населення (зменшення майже на 37% у порівнянні з 2013 роком).

Тут варто відзначити, що мова йде не про забезпеченість активно практикуючими лікарями, а про загальну забезпеченість, в тому числі керівниками, статистами, гігієністами тощо. Дані наукової літератури свідчать, що реальна забезпеченість практикуючими лікарями в Україні майже на 40 % нижча за показники загальної забезпеченості лікарями.